:, 21 września 2026r.

Ministerstwo Sprawiedliwości
al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Dotyczy: potrzeby wyeliminowania obowiązku przedkładania przez strony odpisów orzeczeń wydanych przez sądy w innych postępowaniach

Szanowny Panie Ministrze,

Zwracamy się z uprzejmą prośbą o rozważenie wydania wytycznych organizacyjnych dla sądów powszechnych lub podjęcie inicjatywy legislacyjnej zmierzającej do zniesienia obowiązku przedkładania przez uczestników postępowań odpisów orzeczeń sądowych, które zostały wydane przez organy wymiaru sprawiedliwości i znajdują się już w dyspozycji państwa.

W praktyce sądowej coraz częściej dochodzi do sytuacji, w których sądy wzywają strony postępowania do przedłożenia odpisów wyroków, postanowień lub innych orzeczeń wydanych przez inne sądy, a nawet przez ten sam sąd czy wydział w odrębnej sprawie. Dotyczy to zarówno wnioskodawców, powodów i pozwanych, jak również uczestników postępowań nieprocesowych.

Takie rozwiązanie budzi wątpliwości z punktu widzenia zasad sprawności postępowania, ekonomiki procesowej oraz zaufania obywateli do państwa. Obywatele, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe zmuszani są bowiem do uzyskiwania dokumentów od organu państwa wyłącznie po to, aby następnie przedłożyć je innemu organowi państwa. W praktyce oznacza to dodatkowe koszty, wydłużenie postępowań oraz niepotrzebne obciążenie zarówno stron, jak i sekretariatów sądowych.

W dobie postępującej cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości, funkcjonowania systemów teleinformatycznych sądów oraz elektronicznych baz danych nie wydaje się racjonalne przerzucanie na obywatela, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych ciężaru pozyskiwania dokumentów, które mogą zostać uzyskane przez sąd bezpośrednio od innego sądu bądź wydziału lub poprzez dostęp do odpowiednich systemów informatycznych. Zasada współdziałania organów państwa oraz zasada szybkości postępowania przemawiają za tym, aby to sądy pozyskiwały niezbędne orzeczenia we własnym zakresie.

W związku z powyższym zwracamy się z postulatem:

1. Wydania wytycznych dla sądów wskazujących, że w przypadkach, gdy określone orzeczenie zostało wydane przez sąd i możliwe jest jego ustalenie na podstawie danych wskazanych przez stronę (sygnatura akt, sąd, data orzeczenia), sąd prowadzący sprawę powinien pozyskiwać taki dokument z urzędu;.

2. Rozważenia nowelizacji przepisów procesowych poprzez jednoznaczne wprowadzenie zasady, że strona nie jest zobowiązana do przedkładania odpisów orzeczeń wydanych przez sądy lub inne organy państwowe, jeżeli dokumenty te mogą zostać pozyskane przez sąd z urzędu;
3. Rozwoju rozwiązań teleinformatycznych umożliwiających sądom automatyczny dostęp do prawomocnych orzeczeń wydanych w innych postępowaniach, bez konieczności angażowania stron.

Proponowane zmiany przyczyniłyby się do ograniczenia formalizmu procesowego, obniżenia kosztów ponoszonych przez obywateli, skrócenia czasu trwania postępowań oraz lepszego wykorzystania narzędzi cyfrowych pozostających już w dyspozycji wymiaru sprawiedliwości.

Argumenty ekonomiczne przemawiające za zmianą obecnych rozwiązań są również istotne. Obowiązek uzyskiwania przez strony odpisów orzeczeń generuje koszty po obu stronach postępowania. Obywatele ponoszą wydatki związane z uzyskaniem dokumentów, opłatami kancelaryjnymi, korespondencją oraz czasem niezbędnym do realizacji tych czynności. Jednocześnie sekretariaty sądowe angażują pracowników w wydawanie odpisów, które następnie trafiają do innych sądów i są ponownie rejestrowane oraz analizowane. W rezultacie te same informacje są wielokrotnie przetwarzane przez różne jednostki organizacyjne wymiaru sprawiedliwości.

Z perspektywy finansów publicznych prowadzi to do nieefektywnego wykorzystania zasobów kadrowych i technicznych. Czas pracy urzędników sądowych przeznaczany na przygotowywanie oraz obsługę takich dokumentów mógłby zostać wykorzystany do realizacji kluczowych zadań związanych z prowadzeniem postępowań. Oznacza to, że obecny model generuje tzw. koszty transakcyjne po stronie państwa, które nie tworzą żadnej wartości dodanej dla rozstrzygnięcia sprawy.

Dodatkowo obowiązek dostarczania dokumentów znajdujących się już w zasobach państwa skutkuje wydłużeniem czasu trwania postępowań. Każde wezwanie do dostarczenia odpisu, oczekiwanie na jego uzyskanie oraz późniejsze przekazanie do akt sprawy powoduje dalsze opóźnienia. Przekłada się to zarówno na wzrost kosztów funkcjonowania sądów, jak i na koszty ponoszone przez obywateli oraz przedsiębiorców, którzy muszą poświęcać czas i środki na czynności niemające bezpośredniego związku z merytorycznym rozpoznaniem sprawy.

W warunkach ograniczonych zasobów kadrowych wymiaru sprawiedliwości oraz realizowanej od wielu lat cyfryzacji sądów zasadne wydaje się przyjęcie zasady „jednokrotnego pozyskania danych" („once only principle"), zgodnie z którą obywatel nie powinien być zobowiązany do dostarczania informacji i dokumentów pozostających już w dyspozycji organów publicznych. Rozwiązanie takie pozwoliłoby ograniczyć koszty administracyjne, zwiększyć efektywność wykorzystania środków publicznych oraz skrócić czas trwania postępowań sądowych.

Jesteśmy przekonani, że państwo nie powinno wymagać od obywatela pośredniczenia w obiegu dokumentów pomiędzy własnymi organami, jeżeli istnieją techniczne i organizacyjne możliwości ich samodzielnego pozyskania przez sąd.

Będziemy wdzięczni za przeanalizowanie przedstawionego problemu oraz poinformowanie o stanowisku Ministerstwa Sprawiedliwości w tej sprawie.

Z wyrazami szacunku,